

DAVID CRONENBERG'İN ÖLÜMÜ

Sertaç Koyuncu

David Cronenberg'in International Movie Database web sayfasındaki mini biyografisi onun iki lakabını vurgulayarak başlıyor: "Zührevi Korkunun Kralı" ve "Kan Baronu." Burada bahsi geçen "korku" aslen korku sinemasını işaret etse de söz konusu Cronenberg olduğunda korku türü yalnızca film sanatıyla sınırlı düşünülmemeli. Söz gelimi Cronenberg 2014 yılında ilk romanını kaleme alarak korku türünün yalnızca sinemayı değil, pek çok sanat biçimini ve medyayı da kapsadığını destekledi. "Zührevi korku" ise Cronenberg'in kurucusu olduğu "beden korkusu" türünün bir alt türü olarak düşünülebilir. Namıdiğer Kan Baronu kariyeri boyunca durmadan zenginleştirdiği zührevi hastalıklar imgelemiyse izleyicilerin adeta içine işleyen unutulmaz sahnelere imza attı: *Ürpertiler* filmindeki (Shivers, 1975) bulaştığı insanları cinselliğe aç bedenlere dönüştüren parazitten, *Kuduz*'daki (Rabid, 1977) birlikte olduğu erkekleri zombiye dönüştüren Rose'a, *eXistenZ* (1999) oynayanların sanal gerçekliğe bağlanabilmeleri için bedenlerine soktukları joysticklerden, *Müstakbel Suçlar*'ın (Crimes of the Future, 2022) distopik geleceğinde cerrahlığın artık bir çeşit cinsel ilişki olduğunu deklare eden Timlin'e bu liste uzayıp gider. Öte yandan "korku kralı," "kan baronu" gibi popüler lakapları bir yana, şunu da not etmek gerekir ki korku türünün önemli yönetmenlerinden olan Cronenberg prestijli film festivallerinden ödüller aldı, önemli sinema dergileri tarafından gelmiş geçmiş en usta yönetmenlerden biri sayıldı.

Yönetmen 2021 yılında Covid-19 salgını döneminde *David Cronenberg'in Ölümü* adlı bir kısa film çekti. Büyük ihtimalle o dönem hepimizin hissettiği ölüm korkusu Cronenberg'i de es geçmedi. Projenin ortaya çıkış öyküsü ilginç. Filmde kullanılan prostetik ceset aslında Black Spot FX şirketi tarafından Cronenberg'in rol aldığı *Slasher* (2021) dizisi için imal edilmiş. Cronenberg'in isteği üzerine

Toronto'daki evlerine kargolanan prostetik, yönetmenin kızı **Caitlin**'in çocukluk odasına yerleştirilmiş. **David** ve kızı **Caitlin** filmin ortak yönetmenleri. Filmin bu matem evinde çekilmiş olması Cronenberg için önem arz ediyor, zira eşi de bu evde vefat etmiş. Film bir dakika uzunluğunda ve altı plandan oluşuyor. İlk planda kilise apsisini andıran beyaz duvarlı, alçak üçgen tavanlı bir odanın merkezinde çift kişilik bir yatak görülüyor. **David Cronenberg** bornozuyla odaya giriyor ve yatakta hareketsiz yatan, üstüne beyaz bir yorgan örtülmüş kişiye bakıyor. Üçüncü ve dördüncü planlarda yatakta yatanın **Cronenberg**'in cesedi olduğunu görüyoruz: ağzı yarı açık, kaşları çatık. Kendi ölüsüne bakan **Cronenberg**'in ikinci planda görülen yakın plan yüz ifadesi, cesediyle karşılaşan birine göre neredeyse kayıtsız. Beşinci plan **Cronenberg**'in kendi cesedini yanağından ve alnından öpmesi, ona sarılması ve yatağın üzerine çıkıp ona yanaşmasını; son plan ise diri **Cronenberg**'in kendi yüzünü ölü **Cronenberg**'in yüzüne yaslayıp gözlerini kapamasını, neredeyse ölüsüne benzer bir yüz ifadesiyle onunla empati kurmasını, bir olmasını gösteriyor.

Öykü oldukça sade. Ancak bu durum filmin ürperticiliğinden bir şey götürmüyor. Korku felsefesi üzerine yazan **Noël Carroll** tıpkı **Cronenberg** gibi korku türünü pek çok sanat biçimini ve medyayı kateden bir tür olarak ele alıyor

ve türün merkezine canavarı yerleştiriyor. Ona göre korku türünü heyecan verici ve çekici kılan tam da bu canavar. Çünkü herhangi bir varlığı canavar olarak tanımlıyorsak eğer, bunun sebebi **Carroll**'a göre onun gündelik gerçeklikte alışık olduğumuz şemaları ihlal etmesi ya da bir araya gelemeyecek kategorilerin bir çeşit kaynaşmasını sunması. **David Cronenberg'in Ölümü** filmindeki canavarın kim ya da ne olduğunu cevaplamadan önce korku öykülerinde rastlanılan olay örgülerine de kısaca değinelim: **Carroll** korku türündeki tüm öykülerde rastlanan dört temel devinim ayırt ediyor: i) ilk saldırı, ii) keşif, iii) teyit, iv) yüzleşme. Yazar ardından bir korku öyküsünün bu devinimlerden her birine sahip olabileceği ve bunları farklı sıralarda kullanabileceği gibi, bunlardan yalnızca biriyle de yetinebileceğinin örneklerini veriyor. Örneğin **Stephen King**'in "Raft" öyküsü yalnızca ilk saldırı hakkındayken, **H. G. Wells**'in "Karıncalar İmparatorluğu" öyküsü yalnızca teyit devinimini, **H. P. Lovecraft**'in "Pickman'ın Modeli" öyküsü yalnızca keşif devinimini içeriyor. Bu açıdan **David Cronenberg'in Ölümü** filminin de tek bir devinimden, yalnızca yüzleşmeden oluşan bir kısa korku filmi olduğu iddia edilebilir. Korku öykülerindeki yüzleşme devinimi genellikle insanlığın canavarı ile karşı karşıya geldiği bir doruk noktası. Yenilmez görülen canavar bu devinimde insanlığın son bir şansla onun açığını yakalamasıyla bozguna uğrattılıyor, defediliyor ya da kontrol altına alınıyor.

Cronenberg'in genel filmografisinin aksine bu filmde spesifik bir canavar yok. **Sinek**'in (The Fly, 1986) iğrenç Brundlefly'ına, **Hastanede Dehşet**'in (The Brood, 1979) tüyler ürpertici tümör çocuklarına, **Tarayıcılar**'ın (Scanners, 1981) kurbanlarının kafalarını infilak ettiren telepatlarına benzer bir canavar içermiyor bu kısa film. O zaman yüzleşilen ne? **Carroll** bazı korku öykülerinin açık canavarları olmadığını; canavarsı varlıklara değil; gizemli, endişe verici, olağan dışı olaylara odaklandığını fark etmişti. Bu uğursuz-olay öykülerinin özel bir teorisi olması gerektiğini de vurgulamıştı. Beklenen teori **Cynthia Freeland**'den geldi; böylece **Noël Carroll**'un Art-Horror teorisine (1990) Art-Dread eklemesi yapılmış oldu (2004). **Freeland**'e göre bu tür korku öykülerinin hissettirdiği başat duygu "korku" değil fakat, **Edmund Burke**'ün "yüce" duygusu ile benzerlikleri olan bir tür "huşu" hissiyatı. Örnek olarak **Blair Cadısı**'nın (The Blair Witch Project, 1999) ürkünç ormanı, **Altıncı His**'in (The Sixth Sense, 1999) endişe veren karakterleri, **İşaretler**'in (The Signs, 2002) kıyametvari evhamları verilebilir. Görüldüğü gibi bu tür korku öyküleri canavarsı varlıklara değil, huşu uyandıran olaylara sahip. **David**

Cronenberg'in Ölümü de huşu hissiyatıyla çevrili bir yüzleşmeye odaklanıyor. Filmin enerjisi aslen olağan dışı ve psikolojik olarak rahatsız edici bir olaya, insanın kendi cesediyle karşı karşıya gelmesine harcanıyor. Bu olaydaki bir başka rahatsız edici nokta ise elbette **Cronenberg'in** kendi cesediyle karşılaştığındaki endişe verici soğukkanlılığı. Yönetmenin kendi cesedine dokunuşunda, ona sarılmasında, onu öpüşünde; ve tüm bu sahneleri kızına yönettiğinde, kaydettirmesinde ahlaki alışkanlıkları askıya alan huşu uyandırıcı bir his var. Film hakkında verdiği röportajda önceki filmlerinde kameraya aldığı tüm o ölüm sahnelerinin nihayet kendi payına düşen tarafı ile yüzleştiğini ifade ediyor **Cronenberg**. O halde **Freeland'in** huşu hissiyatı uyandıran öykülerin özellikleri arasında vurguladığı gibi, **David Cronenberg'in Ölümü'nün** de bir tür kozmik adalet üzerine spekülasyon yaptığı söylenebilir. Bu türdeki diğer öyküler gibi, **Cronenberg'in** kısa filmi de hayatın ne kadar da anlamsız ve gelişigüzel olabileceğine ilişkin hissedilen korkunun bir tezahürü. Film evrensel, içe işlemiş, derin, engin bir kötülüğün var olabileceğini içten içe hissettiriyor.

Tabii **Cronenberg'in** tüm filmleri gibi bu film de başka pek çok açıdan yorumlanabilir. En başta **Cronenberg'in Slasher** dizisindeki cesedini içermesi açısından, “katil kim?” ya da “kim hayatta kalacak?” soruları üzerinden ilerleyen dizinin sürprizini bozması başlı başına ironik. Öte yandan **Cronenberg'in** postmodern eğilimleri açısından bu film kendi prostetik maketini eve getiren bir korku filmi yönetmeninin o maket ile kurduğu duygusal ilişki açısından okunabilir. Yani film daha matrak ve mizahi okumalara da son derece açık. Örneğin kısa filmde cesedin üzerine beyaz bir yorgan örtülmesi maketin yalnızca yüz kısmının imal edilmiş olmasından kaynaklanıyor. Yine de not düşmek gerekir ki ne kadar ironik bir okuma yapılırsa yapılsın, yönetmenin kendi cesedinin maketini merkeze alan tüm o kamera açılarının her daim tüyler ürpertici bir tarafı da var. Bu filmin **Cronenberg'in** kurucularından olduğu “beden korkusu” türü için ne ifade ettiği de başka bir tartışma konusu. Ayrıca **Freud'un** “tekinsiz” kavramı üzerinden bir *doppelgänger* yorumu da oldukça lezzetli olabilir. Son olarak cesediyle kurduğu ilişki açısından **Cronenberg'in** ölüm ve aşk arasındaki ilişkiyi nasıl kurduğu da zengin bir tartışma doğurabilir... Belki de en önemli nokta en sona kaldı: filmin ne başında ne sonunda jenerik var çünkü bu kısa filmin her bir karesi NFT (non-fungible tokens) olarak açık artırmaya çıkarıldı. Videonun tüm kareleri özel bir şifreleme sistemi sayesinde sahiplerini buldu. NFT satın alımcıları bu film

karelerinin gerçək sahipleri. Dolayısıyla bu kareler geleceğe dönük birer yatırım olarak görülebilir, zira ileriki yıllarda değer kazanacakları aşikar. Özellikle de **Cronenberg** vefat ettiğinde *David Cronenberg'in Ölümü* kısa filmine ait karelerin yeni açık artırmalara, el değiştirmelere, spekülasyonlara mahal vereceğini tahmin etmek zor değil. Kapatırken **Cronenberg**'in oğlu **Brandon**'ın filmografisine yeni köşe taşları ekleyerek babasının yolundan ilerlediğini de belirtelim: kısa filmler ve müzik videoları ile başladığı kariyerinde ilk uzun metrajı *Antiviral* (2012) ile dikkatleri üzerine çekti; ardından *Possessor* (2020) ve *Infinity Pool* (2023) filmlerini çekerek sinema filmlerine iyice yönelmiş oldu. Elbette **David Cronenberg**'in ilham verdiği yüzlerce başka sinemacı/tasarımcı/sanatçı var. **Darren Aronofsky**, **György Pálfi**, **Julia Ducournau** bunlardan yalnızca birkaçı. Şüphe yok ki sinemada, başka sanat formlarında ve medyalarda **Cronenberg**'in yankılarını görmeye devam edeceğiz.

Kaynakça

- “David Cronenberg mini bio” (2023, Mayıs 4) International Movie Database [IMDb ([bağlantı](#))].
- Carroll, N. (1990). *The philosophy of horror or paradoxes of the heart*. New York: Routledge.
- Cronenberg, D. (2014). *Consumed: a novel*. New York: Scribner.
- Freeland, C. (2004). “Horror and Art-Dread”. *The Horror Film*, (Ed.) Stephen Prince, London: Rutgers University Press, 189-205.
- Koyuncu, S. (2018). “Cronenberg ve body-horror: Long live the new flesh!” *Alacakaranlık dergisi*, 13, 34-37. İstanbul: Velespit Yayınları.
- Luke, W. (2021). “David Cronenberg on mortality and kissing a silicone corpse in his first short, NFT film” [SuperRare.com ([bağlantı](#))].